

Сынапта
3 харчы

A black and white photograph showing a wide, flat landscape, likely a dry lake bed or salt flat, with a line of small, dark, rectangular structures or tents in the distance under a hazy sky.

С. АЛЕКСЕЕВ.

БААРАБАЙ ТАЛААННААБА

(В. М. Шукшин төрөөбүтэ 60 сылын туолуутугар)

Алтайскай кыраай сирингэр-уотугар үк-тэммит киһи Василий Макарович Шукшин төрөөбүт-үөскээбит Сростин дэриэ-бинэтин быһа өспөт. Дэриэбинэ Катунь өрүс үрдүгэр турар. Кэра мизэстэ. Ону ситэрэн, күөх баархаты төрдөн кэбис-питини, сыһыа үрдээн барар эннэлээх Пикет хайа ондол каллаан уорбалыгар тиниэ аныыллан турар.

Былыргыта манна нуучча казактара кырааһыһааны маныйыллара үһү. Хайа оройугар тааһаахына, дэхси хонну-лаах. Тулаһа ытыска уурбутуу көстөр. Василий Макарович бу хайаны олус дин сөбүлүүр.

Сростинга музей-дьиз тэлгэһигэр киирэн каллаахына, үлэ бөбөнү көр-сүбүт көрүмнээх Василий Макарович илэ байатинан олбуор түгэрттэн үтөрү хааман иһэрин санатар скульптура баар. Москвада олорор скульптор Вячеслав Клыков Василий Макаровичы тыһынаабыр көрсүбэтэх. Айымныларын билэн сүгүрүбэр эбит. Суруйааччы эмис-ка өлүгүтэ кинини диригник долгуппүт. Иннэ тыһына В. М. Шукшин скульптур-най мэтириэтин айарга санаа булдуммүт. Онуоха суруйааччы чугас добооторо А. Ванин, А. Заболоцкий сүбэлэринэн нөмөлөспүтүр. Үлэ ситэн-хотон быыс-тапкада туруоруллубут. Ону таба көрөн Третьяковская галерея үлэһиттэрэ тута сөрөөн түрөн атылаһан ылбытар. Скульптурнай мэтириэт ити курдук ки-һини итэһитэр күүһэ улахан.

В. М. Шукшин, этэргэ дылы, түөрт

киһи үлэтин тэтинэн толорбүт: актер, инжорекиссер, драматург, прозаик ида-лэрин мунгууур диригник баһылаабыт киһинэн билэр. Кини айымныларга нуучча норуотун олохтун эт-хаан ха-бан тахсыбытара.

1974 сыллаахха «Они сражались за Родину» дин киниэ үһүлүүтүгэр М. А. Шолохов бэйэтинэн сурук ыштан ыгыр-быт. Онно абыс ый үстөтэ «Дунай» дин төлөххөдө олорон үлээбиттэр. Ал-тынны бири күнүн киһэттигэр Василий Макарович сүрүбүм ыарыйда диэ-бит. Кофе көрдөһөн испит. Эмтэн-том-тон анкаастаммыт. Ити түүн өлбүт. Сааһа баара-суога 45 этэ. Медицинскэй экспертэр окорбүт түмүктэриттэн көр-дөххө, 70 саастаах киһи сүрүбү сүрүх-тэммит. Ол курдук харыстаммаха күүскэ үлээбэт.

Ити киниэсэ үһүллэ сылдьан «Степан Разин» дин уус-уран киниэни үс-тарын тохтоппотох. «Элбэх күүс-пүн-уохпун биэрдим, үлэлэрттэн саамай дьонуннаахтарынан бу киниэм буолуо» диэрэ үһү. Ол сиппэксэ хаал-быт. Билэр дьон этэллэринэн сирдэт-тэххэ, бу айымнытынан режиссерскай үлэтигэр уурайан, суруйааччы быһы-тынан дьэ нус-хас олорон үлэтир ба-далаах эбит.

РСФСР культураны үтүөлээх деятелэ, Ленинскэй бириэмийэ лауреата, Үлэ Кыһыл Знамята орден кавалера, актер, кинорежиссер, драматург, суруйааччы Василий Макарович Шукшин төрөөбүтэ

40 сылын туолар юбилейин бэлэтээһин Сростинга от ыйын 25 күнүгэр садаланар. Онно Пикет хайа оройугар Шукшин кэ-рээһигэр аналлаах литературнай ааһы-лар буолаллар.

Түгэн көстүбүтүнэн, нуучча поэттара В. М. Шукшин кэриэһигэр анаабыт хо-

Виктор АЩЕУЛОВ

Үөтүм барахсан, ытаама!

Бий өрүһүм биэрэгэр
Үөтүм барахсан ытаама,
Онуоха киммит

буруйдаах буолуодай!

Катуньтан харааста
Лобастынан далаастаата
Кыһыл Калина—
Шукшинимыт бырастылаһаппыт

Букетын саната!

Төбөбүн үрдүктүк көтөх,
Санаарбаама, үөтүм барахсан!
Санаабын, өйбүн өрүктүмэ!
Хайдахтаах кэрээһини,

Анатолий БОЧНИН

Бүөлүгэ

Дорообо, Василий Макарович!
Дозоруом, эйиэхэ ийэ буоруг
Симнада буугунан буолуохтун.
Санааргым соннууада ый түннүстэр,
Санатта, бааргын ээ сүрүбүтэр.

Дьылба өрүүтүн дьылба,
Хөһөн да хайыахпытый,

бэлэммин дикхэ.

Билигин дааһы
дьолбунан ааба

Чуйскай трапкыт

хооннорун сахалы тылбаастаатым. Ону билиһиннэрбим. В. М. Шукшин норуот чахчы айыһыан айыһыт, убаастыан убаастаабыт, сүгүрүбүн сүгүрүбүт дьонноруттан биридэстэрэ этэ.

Сэмэн ТУМАТ

Хайдахтаах истингисиний,
Эн үтүө эрэ санаалары
Үөдүгүөх, үйэттиэх

тустаахкынт!

Кутурдан ыраатын түһэрэн
Аастылар туруйалар!
Тулабыт тыас иһиллин иһийдэ.
Катунь кытылыгар бүгэ
Калинабыт ситтэ—

Шукшинимыт кутааланар
дууһатын санатар.

Оттон манна, Пикет хайатыгар,
Наскыйар хатын чарагар

Шукшин бири дойдулаахтара
Кыһыл Калина, аһылаах Калина

Түһүнэн ырыаларын

эйээрде тардаллар.

устун көгүтүөххэ.

Алтайбыт айыллыбытынан турар,
Алгыстаах санаа курдук кэрэ,
Арай сыһыларгыгар иһиллэ
Айаарбат уруккуллу ырыа.
Катунь ангинанан ыарыйда.
Туох дьылба күүтэрий!

Дьэ, добоор, билбэтиңи!

Макарыч, санааха ыраахан:
Ама, көстүө суога дуо
Аптаах эмл Катунь өрүс
Бүөлүң оһон эрэр
Буордаах нуолайын

сайданарыгар!

(Бүтүүтэ. Иинин хайыат
86, 87 №№-гэр көр).

Этиллибитин курдук, кө-бүөргэ көнө собуутук түс-та сылдьара. Тустууттар үгүстэрэ хайа эмэ атаһы-рыл иинини үктүү сыл-дыааччылар. Оттон Сахаач-ча, хайа да атаһын уру-топпакка, тэнгэ тутта сыл-дьар стойкалаада. Онук бөдөс эмэ сэдэх буолуок-тоох. Онко да буолуо, бэл норуоттар икки ардылары-наабы турнирдарга утары-лаааччыларын икки өртү-нэн талбыт өттүктээи соһу-тара. Холбоур, Тбилискай монгол ааттааһын Намин-ны иннэ гимматын кини-нэсэ устан аралан көрдөр-бүтүрүн өйдүүбүн.

х х х

Барыта этэннэ буолбута буоллар, Сахаачча олим-пийскай көбүөргэ тахсыах-таах этэ. Тустууттар бары иннэсэ диһиллэр. Ол иһигэр биһиги олимпиадтарбыт эмээ.

Биллэрин курдук, 1969 с. ССРС чемпионата Минскэй-га уонна Луганскайга ыйаа-һынарын тыһыан бэс ыйы-гар ытыллыбыта. Онно са-ха аатырбыт тустууга П. Алек-сеев тренер быһыытынан сылдьыбыта. Кини бэлэ-тэринин билсиппээһингэ: «Ко-ля 62 кг Минскэйга тусту-бута. Кириһит дьоннорун үксүлэрин оһо курдук ту-таттаабыта. Онтон ол сада-на аатыра сылдьар аан дойду чемпиона З. Абдул-беков кытта ССРС чемпио-нун аатын былдьаһар иһин кириһибит. Бэлэмнээр с-борга Абдулбеков баар этэ дэһэн... Коляны кыт-та тустарга аралас биричи-нэнэн куота көтө сылдьара. Арай с-бор сабаланытыгар бири түгэнгэ түбэһи офи-циальнайа суох кириһибит-тэр. Онно көрөрбөр Коля Абдулбековга стойкатын сотору-сотору ыраастыан быраадаабыта, партерга эмээ хам баттаабыта. Тех-

★ Кэриэстэбиллээх күүнэр ★ САХААЧЧА

көтө сылдьан баһырааһа атааха кинэ сатыра. Он-нооһор Коля туран биэрэн аһар атаһын биэрдэһинэ да, кыайбааха, куттанан ыһык-тан кэһинэрэ. Онно Коля атаһар эрэллээхтик турарын, үчүгэйдик көмүскэнэрин, бэйэтэ туру баһарар өгөрөр бэлэмнээһин мин астына көрбүтүм. Ол киирсингэ өгөр атаһар хиллэртэрэн баран, Коля көндрөөн, икки төгүл перевод өгөрөн биридии баллы ылбытын биэрбэтэхтэрэ. Оттон бири-дэ куустуһа түһээт, үкө или-гинэн киһитин буутун тас хоботуттан ылан, күөмүгэр күһэйэн хөгөс өртүн диэки хайыан, көтөбөр аһардаан ыбылы тутан баран ыраас-тык бырахпыт. Ону «кө-бүөр теһа», «свисток кэ-нииттэ» дин балыйан кэ-

биспиттэрэ. А. Карапетян биһинки быраһыас суруйан көрбүтүтүн ылыммататха-ра. Тэһнэһин буолбута. (Ити бири күн иккис тэһнэһин-лэрэ этэ—Автор). Онтон судьуйалар мөөнөлэринэн чемпионунан Абдулбеков

биллэриллибитэ. Билигин эбитэ буоллар, Абдулбеков бастагы үс мүнүүтэсэ үс-туохха сөптөөхтүк көрдөр-бүтүнэн куота сылдьара. Тустуу кэһиниттэн Союз ав-торитеттээх тренердэр За-харовы судьуйалар чемпион өгөрбөтүлэр уонна кини 62 кг саамай ордуһтара буол-бут дин этинлэрин астына истибитим. . . .

Ити хапсыһы туһунан «Советский спорт» 1969 с. бэс ыйын 17 к. нүмэригэр мааных суруйбуттара: «62 кг. Аан маһнай эһки би-риэмэ ылан кириһин. Аб-дулбеков—Захаров. Бу күн уопсайынан дэһэн дагеста-нецка барыстаах күнүнэн буолла: Захаров хайыһы-үйэ икки төгүл көбүөргэ таһыс-сылдьар В. Маркеловы ас-та. Кини бастаан Казаньтан

тыктык саньыгар уурда. Ол кэһиниттэн киирсингэ ми-чанин Ю. Королеву хотто. Абдулбеков Захаровтык көрсүһүүтүгэр дини бу күн түстүбүтэ буолан, сибидэй күүһүнэн туста таһсар. Ол эрэрин онтуката дэһэн туһа-на аһалбата. Уһулучу сылбырса Захаров утарыс-чытын албаһыгар киирэн биэрискэ быһыыта суох. Ха-та, төттөрүтүн, кыра да кыа-бы туһанан утары сыһы атаһаны өгөртуур. Үс пе-риод үстата хайалара да бири да очкону ылбаттар. Биэс киһиттэн састааптаах судейскай коллегия, этэллэ-рин курдук, бу түгэнгэ ки-мнэхэ санаата өхтүбүтүнэн эрэ Абдулбековка кыайы-һы биэрдэ.

Эмээ ити күн «Комсо-мольская правда» хаһыакка аан дойду түөрт төгүллээх чемпионо А. Ивановичай «Бухатырдары көрүү дин ыстатыйатыгар суруйбута: «Мин санаабар, 1972 сыл-лааһы Олимпиаданы туох да диксиниктэ суох күү-түөхпүн сөп. Ол маһити-нэн Чуралчы сэлэһиннэти-нээһи (Саха сирэ) оһо спор-тивнай оскуолетын бүтэрибит Роман Дмитриев кыһыл кө-мүс медала уонна кини оскуолатаабы табаарыһа Ни-колай Захаров тиксибит үрүн көмүс медаллара буо-лаллар».

1972 с. Мюнхеннааһы Олимпиада чемпионоа буо-лан кэлэн баран З. Абдул-беков саха ааһааччылары-гар аһан биэрбит интер-вьютун сорохтор өйдүүлэ-рэ буолуода. Онно кини бэйэтин оннугар Н. Захаров барыктааһын. Николай тустууга аһанан төрөөбүтүн туһунан истиг тыллэрынан ахтыбыттаах.

Ст. ПОПОВ,
ССРС Журналистарын
союһун чилиэнэ.

СНИМОККА: (хөгөстөн)
Н. Захаров, Р. Дмитриев,
В. Карпов.

Аллараа бэстээхтээһи нефтебаза Чуралчытааһы зал-ракалыыр станциятыгар бастайааннай үлэсэ заправ-щиктар наадалар. Үлэһин Бадалаахтар 21-120 телефону-нан билсин.

Райсовет исполкома.

ССКП райкома уонна райсовет исполкома библиотеканы, ССКП чилиэнэ, кэһэ сылларга сыах-тааһы партийнай тэһиттэс секретэрынан үлээб-бит

ПОПОВА Татьяна Васильевна

уһун ыраахан ырыһыттан өлбүтүнэн бөкүөннүүк чугас дьонугар, аймахтарыгар дириг кутурбанна-рын тиэрдэллэр.

Субуруускай аатынан соахос дирекцията, парт-ма, кини библиотека коллектива, Болтоҕо уонна Хатылы сельсоветтарын исполкомнара, Болтоҕо отделаннытын совета библиотеканы ССКП чилиэнэ

ПОПОВА Татьяна Васильевна

уһун ыраахан ырыһыттан өлбүтүнэн бөкүөннүүк кэргэнигэр, оһолоругар, аймахтарыгар, билэр дьонугар дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Таптыыр оһом, кэргэним, ийэбит, балтыбыт, ай-маһыт

ПОПОВА Татьяна Васильевна

ырааханньык малдьан өлбүтүн, диригник куруту-йан туран, бары дьүөгэлэригэр, табаарыстарыгар биллэрбит.

Ийэтэ, кэргэнэ, оһолоро, убайа, аймахтара.

«Миндаһааһын» соахос сапаттаа, Болугур сель-советтын исполкома, отделение совета үлэ вете-раныгар Сысолатин Семен Семеновича таптыыр кэргэнэ

ПОПОВА Марфа Мироновна

уһун ыраахан ырыһыттан өлбүтүнэн дириг кутур-баннарын тиэрдэллэр.

Күндү кэргэним, ийэбит, эбэбит

ПОПОВА Марфа Мироновна

уһун ыраахан ырыһыттан өлбүтүн бөкүөннүүк табаарыстарыгар, билэр дьонугар иһитинкэр-бит.

Кэргэнэ, оһолоро, кийиттэрэ, снэһинэрэ.

«Агротехснаб» администрацията, профкома гранторист Р. С. Захаровка таптыыр оһото

САРДАНА

соһумердын өлбүтүнэн дириг кутурбаннарын тиэрдэллэр.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 нах. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-305.

«САГА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») —орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4157 экз.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР.

с. Чурапча, улица Карла Маркса, 26 нах.